

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 23. De Æthiopum Baptismis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

SEMOTO Ludovico Valdiviâ, non ideò cessare vexationes, quibus Socii, Provincialis hortamento, non cedentes, eo tempore, quo repullulantibus ob defensionem Indorum in Societatem odiis, & compita calumniis in nostrum nomen personabant, nostri operarii in templis, in carceribus, ruri domique, contra vitia vocem suam exercebant, nunquam sine operæ pretio: quin & æmulatorum acerrimi, nullius, nisi Societatis, operâ in componendis conscientiiis utebantur, fatentes aut sibimetipsis auri servitorumque cupidine falcinum fecisse, aut ab torrente rapi se sivilisse. Societate inter probra & odia integrum decus conservante: ut scias nec gemmam in luto, nec virtutem in contumeliarum inquinamento, pretium splendoremque deperdere. Collegium Conceptionis ornavit morte suâ Stephanus à Madrito, coadjutor temporalis, in agro Burgensi olim natus, omnium ordinum venerationem ob Sanctitatis opinionem promeritus, inde ortam, quòd externos homines nunquam nisi de Divinis rebus alloqueretur, Barbaros lubenter Catechesi informaret, & vacua ab officiis domesticis temporis spatia Venerabili Sacramento de genibus adorando assiduus tereret. Statim ac nolâ domesticâ funus ejus indicatum est, omnia urbis templa lugubriter etiam insonuere. Dominicani, Mercenarii, Franciscani, & princeps Ecclesia, separato officio, deinde simul omnes cum plebe funus ejus cohonestarunt. Chilensis regni Prætor, belli Duces, & cætera nobilitas, cadaveri efferendo succollavere, tantâ officii præstiti æstimatione, ut cum cæteri sibi invicem honoris ergo succederent, ipse Prætor feretrum non antè alteri traderit, quàm ad mediam templi aream deponeret. Fabrilis is artem exercuerat: adeò nihil humilitas officii eum deprimit, quem egregia virtus è grege allevat. Sub id tempus, ab ejusdem Collegii Sociis, grassante peste, & aliis occasionibus, octingenta & amplius capita Sacramento baptismali expiata sunt. In Araucana sede quingentos adultos, & numerum infantium ampliorem, Socii Sacris undis immertere. Quot Bonæ Spci sedis operarii ad ovile Christi hoc anno adduxerint, non distinctè reperio: quamquàm ex vicinarum sedium ejusdem conditionis messe facilis conjectura est.

INTERIM per Tucumaniam vigeat Æthiopum cura, motore Didaco Torres, in ejus gentis levamentum à multis retrò annis incitatissimo. Intendit eam curam orta sub id tempus de Baptismorum Angolæ Æthiopicis collatorum valore controversa: unis consentibus recentè advecta ex Africa mancipia sub conditione baptizanda esse; aliis negantibus. Qui nihil circa Æthiopum ejusmodi Baptismos innovandum censebant, in hunc fermè modum ratiocinabantur. Non esse temerè revocandum in dubium, quod Sacrorum Antistites in Africana ora Regi Catholico subiecta, circa Sacramenta operarentur. Si scrupuli de ea re injiciantur, simplices Æthiopes per totam Americam, spectatâ popularium suorum iteratâ lotionem, nusquam quieturos, usque dum etiam relavarentur. Pro remedio rarissimi mali tendi certos laqueos innumeræ multitudini. Non negari fieri posse, ut subinde defectus suborianur circa horum hominum Baptismum, sed plerosque non versati circa valorem. Quis neget inter hæreticos Sacrorum depravatores, multa Baptismata pravè administrari; & tamen rarò sollicitari hæreticos ad Fidem convertos, ut se denuò initiari sinant. Per tot retrò annos nihil de Æthiopum Baptismo ab quoquam dubitatum fuisse, proinde novitatem quovis religiositatis pallio tectam suspicionibus obnoxiam fore. Hæc dissuasores: adversus quos alii aiebant, Africanæ oræ Antistites nihil detractum iri, si defectus, quos ipsi maximopere emendate euperent, nec possent, quavis in Orbis parte corrigerentur. Scrupulositatem non esse vocandam, salutem tot mortalium periclitantem in tuto ponere. Æthiopes semel examinatos facilè quieturos. Perperam autem adduci hæreticorum exemplum rarò Baptismorum valori incommodantium; & ubi errarent, errores adhibitâ cautione etiam corrigendos. Quod verò de novitate ab adversariis opponebatur, non admodum urgere, cum certum sit, sagacitate quorundam mortalium quotidie oriri dubia circa multas res, quæ variantibus circumstantiis diversum à pristino statum accipiunt. Hæc erant utrimque controversiæ robora. Quando verò & quo-

Y

modo

CAPUT
XXII.
Chilenorū
Sociorum
vexationes
& labores.

*Sociorum
integritas.*

*Stephani à
Madrito
mors.*

Virtutes.

Fumus.

*Octingenti
baptizati,
Item quin-
genti.*

*Et forsitan
totidem alii.*

CAPUT
XXIII.
De Æthio-
pum baptis-
mis.

1621.
*Controver-
tuntur Bap-
tismi.*

*Partes assertis
validos.*

Partes negat.

*Origo con-
troverſa.*

*Alfonſi San-
dovallii ſen-
tentia.*

*Huius accedis
Archiepiſco-
pus Hiſpali-
tanus :*

*Et viri pla-
nè præſtan-
tes :*

*Et Mexicani
necnon No-
vogradatenſis :*

*Et Hierony-
mus Bogad-
us.*

*Tucumania
necnon por-
tus Boni-
aëris Socii.*

*Multi
Æthiopes
baptizan-
tur.*

*Didaci Tor-
res in Æthio-
pum nato-
nem officia :*

modò in re præſenti dubitatum ſit, ad originem recurrendo, non erit infructuoſum evolyere. Anno huius ſæculi quinto, dum Didacus Torres Quitenſem Provinciam pro Societate fundaret, perſpiceretque multa quotannis Æthiopum millia ex Africa in Americam per novum Cartagenæ portum invehì, eorum curam Alfonſo Sandovallio, Socio impigro (qui deinde de reſtauranda Æthiopum ſalute utilem librum à ſe ſcriptum ipſi Didaco Torres dedicavit) commendavit. Is crebrâ percunctatione ab Africanis mercatoribus, quomodò Æthiopibus Baptiſmus Loandæ conferretur, & inſuper multorum annorum uſu, cum coram ipſe perſpexiſſet, quàm Myſteriorum noſtrorum inſcii plerique appellerent, id in animum induxit ſuum, optimè ſe facturum, ſi ſcripto libello, Hiſpalitano Archiepiſcopo ſignificaret, videri ſibi plerorumque Æthiopum ex Africa in Europam atque Americam tranſvektorum Baptiſmata, defectu Catecheſeos invalida eſſe; ac proinde non admittendos ad ulteriora Sacramenta, donec dubii adhibitâ cautione denuò baptizarentur. Placuit Illuſtriſſimo Præſuli Caſtro & Quiniones libellus Sandovalii, ad quem examinandum ejus autoritate ex Societate noſtra ac aliis Ordinibus viri præſtantes deſignati in ſententiam Sandovalii conceſſere. Ex quorum conſilio Archiepiſcopus Diploma fecit, per Diœceſim ſuam mandans advectos Æthiopes, nemine dempto, prudentium virorum examini ſubjici, & dubios, conditione interpoſitâ, Sacro Fonte immergi. Tanti Præſulis exemplum mox ſequuti Mexicani & Novogradatenſis regni Antifites, Æthiopum examinatores in portubus maritimis conſtituere. Quarum rerum fama cum ſub id tempus in Tucumaniam volaſſet, quò ingenti conatu Didacus Torres id examen ubique inducere contendebat, factum, ut ipſe in offenſionem contrariorum incurteret, judicium præteritis diſputationibus oppigneratum ægrè, ut ſit, deponere volentium. In his rebus dum ſunt, litteræ Hieronymi Bogadi, Collegii Angolani Societatis Rectoris, quem Didacus Torres ſuper ea re conſultaverat, ex Africa adferuntur, quas ex Hiſpano Latine verſas lubet hic appendere. *Pater Didace Torres, Reverentia veſtra bene agit, dum de Baptiſmo Æthiopum ex Africa in alias terras transportatorum adadubitat: nam mea opinio eſt, non eſſe baptizatos, & ſaltem conditione interjectâ rebaptizandos eſſe, quòd nullâ ſermè præmiſſâ Catecheſi Baptiſmum ſuſcipiant. Prædie enim quàm è portu ſolvant, turmatim ſiſtuntur Vicario, à quo interrogati ſimul omnes, num Chriſtiani velint fieri, additis pauculis verbis, priuſquam qualem Fidem recipiant intelligere poſſint, acceptis Chriſtianiſ nominibus (ſi Superis placeat) baptizantur. De hac ſupina incuriâ ſapè ego, in conſpectu Epifcopi, Vicarios Generales monui, exiguo planè fructu; nam quamvis recenter moniti ſuo diligenter fungantur officio, mox tamen in priſtinam negligentiam revoluti, indebito modo miſerrimos homines procurant. Epifcopus verò abundè ſe conſciencie ſue ſatiſfeciffe exiſtimat, ſi Vicarios, incuriæ accuſatos, aliquâ pœnâ multaverit.* Hæc Bogadus. Lectis his litteris controverti negotium deſiſtum eſt: & Sociorum omnium animi in eandem ſententiam pedibus manibusque concedentes, in omnem partem ſe verſavere, quò afflictiffimæ genti conſulerent. Didacus Torres, exiguo planè tempore, mille ſermè Æthiopes, non fruſtrâ ſed cautè, relavit; viginti quinque millia per ſe inſtruxit. Epifcopos Boni-aëris ac Tucumania ad conſtituendos Æthiopum examinatores animavit. Ejus hortatu aliquot Socii impigri, devorata Æthiopum linguâ, ſe totos iis curandis tradidere. In comperto eſt, Petri Helgueti & Lopii Caſtillii operâ, plurimorum millium Baptiſmos in ſecuro fuiſſe poſitos. In portu Boni-aëris, concurrentibus ſubinde multis navibus, ex Africana ora mancipia diſtrahenda advehentibus, in idipſum numeroſo fructu invigilabatur. Cordubæ peſte graſſante, ex ſeptingentis Æthiopibus morte ſublatis, mediâ pars, adhibitâ cautione, denuò baptizari debuit: nec dubitabatur id bonum deberi Didaco Torres, à pluribus retrò annis in ſalutem Æthiopicæ gentis incitatiffimo. Nam primus omnium ab Rege Catholico impetravit, ut in America urbibus ſpeciales Æthiopum Parcechiæ inſtituerentur. Cartagenæ Epifcopo author fuit mancipia in quatuor Eccleſias dividendi. Synodo Chuquiſacenti ſuaſit, ut decretum faceret de examinandis Æthiopum Baptiſmis. In ejus epiftoſis præclaras clauſulas invenio, quibus Socios ad id munus incitabat, ne pigeret ſementem

jacere

jacere in terram nigram, eam enim præ aliis videri fertiliorem. Joannem Guardiam rogabat, magni faceret fufcas conchas, è quibus candidiffimas margaritas erueret. Porro celebri ostento Didacum Torres ad eam curam animatū olim fuisse, ab Joanne Salas, probatiffimæ rei fpectatore, didici. Olim è Panamenfi tractu in Peruviam nofter Didacus navigans moribundum Æthiopem, adhibita cautione, baptizabat; eo mortuo & in mare cum pondere, ut folet, dejecto, significavit adstantibus cupere fe maximè refcire ftatum defuncti Æthiopis: mirum dictū! aliquot horis poftquam depreffum effer cadaver, quamvis profpero vento veherentur, circa navim verfo in Cælum vultu, cum duabus avibus nive candidioribus corpori impofitis, apparuit; nemine ex vectoribus dubitante, eo fpectaculo defiderio Didaci Torres fuisse fatisfactum; & faufti coloris aves, verfosque cadaveris in Cælum oculos, relori non fruftrà Æthiopis felicitatem defignaffe.

DUM sic ferveret Æthiopum cura, nihilo frigidius Indi procurabantur. Apud Cuiioënſes Andreas Agricola & Chriſtophorus Deodatus ſubcenſitas Mendoçinæ urbi valles, & Montanas regiones, excuſſionibus continuatis excolentes, magnam Ethnicorum catervam baptizavere. Apud Araucanos, præter ordinarias ex locis vicinis animarum prædas, Vincentius Modolellus, & ejus ſocius, populos longè remotos, hoſtium incurſionibus & itinerum aſperitatibus infeſtos, luſtrantes, octo pagorum incolas, partim Ethnicos, partim Neophytos, Sacramentis expiavere. & In Inſula Sanctæ Mariæ quinquaginta Chriſtianos fecere. Conceptionis urbis Magiſtratus tres Barbaros bello captos fufcæ adjudicarat; duo è tribus, adnitate Rodericio Vaſquio, paulò antequam vitam finirent, baptiſmum admiferunt; tertius, pertinaciter recuſato animæ remedio, è ſcalâ etiam protrufus eſt: Sed, ô Dei, ad æternam gloriam mortalium indigniſſimum prædeſtinantis opus ſingulare! protrufus, abrupto fune benè licet craſſo, in terram toto pondere procumbit; attonitusque proclamat velle ſe fieri Chriſtianum; nolle ſe æternis deliciis privari: baptiſmum magno affectu poſtulat; quo poſt profeſſionem fidei impetrato, in furcam ruſſum actus, cum ſpe ſalutis æternæ vitam finivit. Captivi etiam alii, admiſſo baptiſmo, in libertatem ſibiortum Dei aſſerunt ſunt. Sed ad Chiloënſes navigo, inopinatum Prædæ Valliſoletani funus cohonestaturus, vel ob id mihi poſteritati commendandi, quòd eximias corporis & animi dotes, extra mortalium omnium oculos, terrarum ultima petès, abſconſum venerit. Duodequadraginta ætatis annos computabat, ex quibus duodecim in religione poſuerat, eâ virtutis opinionone, ut paulò antequam fatis concederet, perlata Româ ſint litteræ, quibus ad ſummum Societatis gradum admittebatur: quem licet morte præventus non aſſequutus ſit, ſperamus tamen non defraudatum præmio caritatis, quâ bonus Paſtor poſuit animam pro ovibus ſuis. Ibat ille, pro more, Inſulas Chiloënſes adnavigans, cum diſenteria tentari cepit: pergebat tamen proſtigatis viribus Barbaros omni ope curare, tantâ ſui incuriâ, ut ſub arbore ſedens, perſtante aurâ frigidiffimâ, totum panè diem in excipiendis Neophytorum confeſſionibus perduravit, donec eum vires in eo opere penitus deſicerent. Igitur celeri navigatione ad Hiſpanorum oppidulum revectus, tentatis nequicquam remediis, è vivis elatus eſt, tanto omnium mœrore, ut ob lachrymas & ſingultus vix juſta Eccleſiaſtica perſolvi potuerint. Hæc lamenta debebantur viro ad inſtituti noſtri atque Apoſtolicæ vitæ rationes apprime factò. Singulis diebus è ramali caſâ, aut cymbâ in proximam ſe ſylvam ſummo mane recipiens, acerbâ flagellatione corpusculum excipiebat, qua calorem mentis excitari ſibi aſſerebat. Hæc quaſi velitatione præmiſſa, aciem contra demones explicabat. Quæ verò ſpolia ipſe & Socii retulerint, ſuis temporibus narratum eſt. In Sanctæ Fidei & Boni-æris urbibus, earumque ditionibus, aliquot Ethnicos ad Chriſti caſtra tranſiſſe reperio.

PETRUS Romerus ad Paranam laborans, Patrum Franciſcanorum invitatu, ad duo oppida ab iis in mediterraneis fundata inſpicienda iteratò perrexit, ubi uberem planè fructum expiatis omnibus Neophytis, & quampluribus Ethnicis

CAPUT
XXIV.De Chiloënſi
Regni re-
bus.Multi apud
Chiloënſes
baptizati-
tur.Apud Arau-
canos celo
pagi poſto-
licè procu-
rantur.Mirabilis
ſuſpenſi ho-
mimis con-
verſio.Prædæ Socii
mori.

Fons.

Virtuti.

CAPUT
XXV.De rebus
Paranenſi-
bus.